

سرخین سرگردان آموزش تاریخ و بازیابی هویت ملی

فرایند اصلی و اساسی هویت یابی، شعور یافتن بر خویشستن است. در فرهنگ همه ملت ها نیز، هیچ امری به اندازه تاریخ نگاری در بردارنده خود آگاهی نسبت به خویشستن نیست. در واقع تاریخ نگاری بیشترین و عالیترین سطح و نوع خود آگاهی را در خود دارد. دلیل این امر نیز به ماهیت، غایت و روش تاریخ نگاری مربوط می شود. تاریخ نگاری فرایندی اختیاری است و لذا بازگوکننده اراده ای است که نیل بدان را رقم می زند. در همان حال تاریخ نگاری مبتنی بر انتخاب وقایعی چند از میان وقایع بسیار است. این گزینشگری پیش و بیش از هر امری گویای نقد و نظر و پی جویی خواسته ای است که هدفدار می نماید. سرانجام آن که تاریخ نگاری در صدد تحقق طرحی است که برای تاریخ پشت سر گذاشته شده داریم.

همه آنچه که در فوق با عنوان تاریخ نگاری بیان شد منتهی به ارائه تعریفی یا طرحی از خویشستن می گردد که همان تاریخ ملی است. در واقع ملت ها در طول تاریخ خویش و با اقدام مستمر به تاریخ نگاری، به طور مداوم به بازیابی هویت خویش اقدام می کنند. این فرایند در اصل به تعمیم، تحکیم و توسعه هویت بخشی یک ملت کمک می رساند. بدون توسل به این فرایند، بازیابی پی در پی و مستمر، امکان جهات فعال، پویا و پیشرو برای یک ملت وجود ندارد.

بدون شک همه آحاد یک ملت، مورخ نیستند و ضرورتی هم ندارد که مانند مورخان بر اساس طرحی از پیش اندیشیده شده و مبتنی بر مبانی نظری و روشمند به تاریخ نگاری پردازند؛ بلکه ملت ها به فراخور حال خویشتن همگی متعلم مورخان خویش می گردند. از این منظر مورخان، معلمان بزرگ جوامع بشری هستند. آنان با علم به هدف و غایتی که تاریخ نگاری تاریخ ملی خواهد داشت، نه تنها به بازسازی تاریخ می پردازند بلکه طرحی بالنسبه پایدار از آینده را نیز در پیش چشمان مردمان خود قرار می دهند. طرحی که هر چند ادامه و امتداد

گذشته پنداشته می شود اما در واقع حاصل بازیابی مکرر خویش در شناختی خود آگاهانه از تاریخ است. هر چند کتاب و کلاس درس تاریخ را نمی توان بازتاب کامل و تمام عیاری از تاریخ نگاری دانست، اما بدون شک در بردارنده، شاکله اصلی و عناصر اساسی تاریخ نگاری یک ملت است، از همین طریق است که طرح کلی تاریخ و به عبارتی تعریف هویت ملی به دانش آموزان یعنی نسل آینده منتقل می گردد. تأکید بر درس تاریخ در تمامی کشورهای جهان به عنوان جزئی اساسی از برنامه آموزشی به همین دلیل است؛ زیرا هیچ قسمت از فرهنگ یک جامعه به اندازه تاریخ در هویت بخشی موثر نیست. عناصر زبان، هنر، ... در این فرایند هر چند جایگاه خاص خود را دارند اما این تاریخ است که به هم عنوان بستر عمومی شکل گیری آگاهی نسبت به خویش و هم گردآورنده دیگر عناصر سازنده هویت ملی در یک طرح معنادار و عمومی، آن ها را کارساز می گرداند. در شرایط کنونی فرهنگ در جامعه جهانی که هویت ملی با شرایط نوینی روبرو شده است، آموزش تاریخ سرمایه ای بزرگ برای حفظ هویت ملی به شمار می آید. در باب آموزش تاریخ راه های نرفته و حرف های ناگفته بسیار است. مورخان و پژوهشگران ما متأسفانه در این وادی کمتر قلم زده اند و کمتر از آن، به ثبت و ضبط تجارب شخصی خود اقدام کرده اند. رشد آموزش تاریخ از همان ابتدا، پرداختن به این مهم را از جمله ی رسالت ها و وظایف خویش دانسته و در هر شماره کوشیده است مطالبی را به خوانندگان عرضه کند. از چندی پیش نیز بر آن شدیم شماره هایی از مجله را به عنوان ویژه نامه به این مهم اختصاص دهیم. این دومین ویژه نامه است. از همه همکاران، اندیشمندان، اساتید و نویسندگان دعوت می کنیم در این زمینه ما را یاری رسانند تا همچنان در این راه انجام وظیفه کنیم.